

KVITSØY KOMMUNE
4180 KVITSØY

Kvitsøy, 28/01-08

Til
Kommunal- og regionaldepartement

Høringsuttalelse: "Sørheim utvalgets" forslag til inntektssystem

Om Kvitsøy kommune

Kvitsøy kommune er en øykommune i Rogaland. Kommunen har en innbyggertall på ca. 530 og ligger en halv times ferjetur fra Randaberg.

Kvitsøy kommune er ingen "rik" kommune og har fram til 2005 hatt store utfordringer med å tilby tjenester som tilsvarer statens og befolkningens forventninger. Utfordringene har vi håndtert med hjelp av rasjonaliseringsprosjekter og en meget stram, og kontrollert drift. Fra 2005 opplevde kommunen to bedre år hvor inntektene var tilpasset nødvendige utgifter.

"Sørheim utvalgets" innstilling til nytt inntektssystem

Forslag til nytt inntektssystem fra Sørheim utvalget har mange gode elementer. Dessverre medfører det foreslåtte inntektssystem noen direkte "feil" i den betydning at noen få kommuner taper så mye inntekter at en fortsatt forsvarlig drift er umulig.

Dette gjelder spesielt 3 Rogalands-kommuner, Kvitsøy, Bokn og Utsira.

Konsekvensene er dramatisk spesielt for Kvitsøy, som allerede i dag er en kommune med forholdsvis lave inntekter.

Sørheimutvalgets utkast til ny inntektssystem medfører følgende konsekvenser for Kvitsøy kommune:

1. Det samlede tapet for Kvitsøy kommune er på ca. 10.800.- kroner per innbygger, dvs. nærmere 6 millioner kroner av 35 millioner kroner driftsinntekter/budsjett!

2. Reduksjonen i inntektene tilsvarer ca. 18% av driftsinntektene!
3. Reduksjonen i inntektene tilsvarer ca. 16 årsverk av i dag ca. 43 årsverk
4. Kvitsøy er med tap av kr. 10.800.- per innbygger nummer 2 på Norges "taperliste", nummer 5 på taperlisten taper bare halvparten så mye som Kvitsøy, dvs. kr. 5.500.- per innbygger. Norge har 435 kommuner!

Hvorfor taper Kvitsøy kommune så ekstremt:

1. Hovedgrunnen til det ekstreme tapet er at Kvitsøy mister regionaltilskuddet på 4,9 millioner og ikke får det nye distriktstilskuddet.
2. I tillegg mister Kvitsøy ca. en million skjønnsmidler på grunn av avvikling av kompensasjon for tap ved tidligere omlegging av inntektssystemet!
3. Andre elementer i Sørheim utvalgets utkast til nytt inntektssystem gir mindre utslag for Kvitsøy kommune.

Representanter for alle partier i Stortinget har uttalt at kommuner som Kvitsøy kommune (øykommuner) også i framtiden skal være selvstendige, levedyktige kommuner. Ved evt. realisering av Sørheim utvalgets forslag er dette ikke mulig.

Nærmere forklaringer på inntektstap for Kvitsøy kommune med Sørheim utvalgets innstilling til nytt inntektssystem

Regional tilskudd - distriktspolitiske tilskudd

I tillegg til å sikre innbyggerne grunnlag for et likeverdig tjenestetilbud skal inntektssystemet også bidra til å opprettholde bosettingsmønsteret slik at hele landet tas i bruk. I dag er regionaltilskuddet med mer virkemiddelet for å kompensere en naturlig dyrere kommunedrift i mindre og utkantkommuner.

Sørheim utvalget anbefaler å samle dagens regionalpolitiske ordninger i inntektssystemet, dvs. Nord-Norgetilskuddet, regionaltilskuddet og en del av skjønnsrammen som fordeles på grunnlag av regionalpolitiske vurderinger, i ett nytt distriktspolitisk tilskudd.

Fordelingen av distriktstilskuddet mellom de ulike sonene i Sørheim-utvalgets modell er basert på en skjønsmessig vekting mellom sonene, bl.a. ut fra et ønske om fremdeles å prioritere Nord-Norge spesielt innenfor det distriktspolitiske tilskuddet, og ønsket om å begrense omfordelingsvirkningene.

Kvitsøy kommune, som småkommune og øykommune i Rogaland, faller utenfor alle kriterier for et framtidig distriktstilskudd, og mister dermed 4,9 millioner distriktspolitiske virkemidler.

Kvitsøy kommune mener utvalgets forslag har noen klare, uheldige omfordelingsvirkninger ved at mange typiske og små distriktskommuner kommer til dels vesentlig dårligere ut enn med dagens system.

Sørheim utvalget slår da også fast at små kommuner som mister regionaltilskudd, må vurderes særskilt i forbindelse med den helhetlige gjennomgangen av inntektssystemet, og eventuelt kompenseres gjennom skjønnstilskuddet. Utvalget erkjente her problematikken, men viste ikke vilje til en systemisk forandring som retter opp uholdbare inntektstap for enkelte kommuner.

Kvitsøy kommune mener at innføringen av et særskilt småkommune- og/eller øykommune tilskudd kan være en aktuell "kompensasjonsmodell" i så måte. Modellen kan for eksempel utformes slik at alle kommuner som ikke får kompensert regionaltilskuddet helt eller delvis i form av det nye distriktstilskuddet, får utløst et småkommune/øykommune tilskudd.

Samarbeid med Telemarksforskning

Kvitsøy kommune har i samarbeid med Bokn og Utsira kommuner engasjert Telemarksforskning til å finne en systemisk løsning for småkommuneproblematikken. Telemarksforskning har analysert Sørheim utvalgets inntektssystem og funnet en løsning for å rette opp de uheldige virkninger for mindre kommuner.

Utredningen fra Telemarksforskning ligger ved og Kvitsøy kommune ber Departementet/Stortinget til vurdere den her foreslåtte løsning. En slik løsning vil sikre kommuner med mindre enn 2000 innbyggerne fortsatt et forsvarlig inntektsnivå og dermed forsvarlige tjenester.

Avvikling av kompensasjonsordningen

Kvitsøy kommune taper også nærmere 1 million kroner på avvikling av kompensasjonsordningen for sist endring av inntektssystemet. Et slik tap er isolert sett nok til å skape store problemer for en videre forsvarlig drift av kommunen. Kommunen vil her foreslå at småkommuner fortsatt blir kompensert gjennom skjønnsmidler.

En bedre løsning vil imidlertid være å også her utarbeide en systemisk løsning. Kvitsøy kommune oppfordrer Departementet til å jobbe mot en systemisk løsning.

Konklusjon

Kvitsøy kommune forventer at Departementet korrigerer foreliggende inntektssystemet fra Sørheim - utvalget.

Inntektssystemet må ta hensyn til spesielt småkommuner og øykommuner. En øykommune som Kvitsøy med bare 530 innbyggere har helt spesielle utfordringer, både distrikts- og smådriftsutfordringer. Det foreslåtte inntektssystemet tar overhodet ikke hensyn til disse forhold. Dette er ikke akseptabelt.

Kvitsøy kommune ønsker ikke en kompensasjon gjennom skjønnsmidler som antydnet av Sørheim utvalget, men ønsker at et framtidig inntektssystem tar hensyn til de reelle behov en kommune som Kvitsøy har.

Inntektsnivået for en kommune som Kvitsøy må ikke bli lavere enn dagens inntektsnivå.

Kvitsøy kommune forventer at Departementet og Stortinget erkjenner svakhetene og "feil" i Sørheim utvalgets innstilling, og vedtar etter hvert et inntektssystem som yter rettferdighet for alle kommuner, ikke bare for de fleste.

Vedlagte utredning og foreslått systemendring som er utarbeidet av Telemarksforskning viser veien.

Vedlegg:

Vedlegg 1: Forslag til småkommunekompensasjon fra Telemarksforskning

e.f. *Doris Hviding*
Ole Olsen
Ordfører

Andreas Polster
Rådmann

UTREDNING FRA TELEMARSKFORSKNING

Forslag til supplement til Sørheim utvalgets forslag til nytt inntektssystem

Distriktpolitiske tilskudd

I tillegg til å sikre innbyggerne grunnlag for et likeverdig tjenestetilbud skal inntektssystemet også bidra til å opprettholde bosettingsmønsteret slik at hele landet tas i bruk. For å få til dette skal deler av inntektssystemet sørge for inntektsulikheter slik at små kommuner og kommuner i Nord-Norge har mulighet til å ha et bedre utbygd tjenestetilbud enn andre kommuner. Utvalgets flertall anbefaler å samle dagens regionalpolitiske ordninger i inntektssystemet, dvs. Nord-Norgetilskuddet, regionaltilskuddet og en del av skjønnsrammen som fordeles på grunnlag av regionalpolitiske vurderinger, i ett nytt distriktpolitisk tilskudd. Kriteriene for fordeling av det nye tilskuddet kobles til det distriktpolitiske virkeområdet. Sørheim-utvalgets forslag til nytt tilskudd omfatter kommuner som har de største distriktpolitiske utfordringene (kommuner i sone IV og III) og som har en gjennomsnittlig skatteinntekt de siste tre årene som er lavere enn 120 prosent av landsgjennomsnittet.¹ Sone II ligger også innenfor virkeområdet til de distriktpolitiske virkemidlene, men ingen av kommunene her er kvalifisert for distriktpolitisk tilskudd ifølge utvalgets modell.

Våre kommentarer og anbefalinger:

Dagens regionalpolitiske ordninger i inntektssystemet er i hovedsak basert på geografi (Nord-Norgetilskuddet), innbyggertall (regionaltilskuddet) og skatteinntekter (regionaltilskuddet), mens det ikke ligger noen direkte vurdering til grunn for hvilke kommuner som har behov for regionalpolitiske tiltak. *Vi støtter utvalgets forslag om å koble et nytt distriktpolitisk tilskudd til det distriktpolitiske virkemiddelområdet.* Vi vil argumentere for at utfordringene ved å være en distriktskommune med lave inntekter og lavt innbyggertall i praksis ikke er så skarpt avgrenset som dagens utforming av regionaltilskuddet indikerer: Utfordringene er mye av de samme selv om en kommune akkurat skulle passere dagens maksimale innbyggertall på 3.199. Vi støtter derfor de prinsippene i modellen fra Sørheim-utvalget som er mer fleksible² og som derfor ikke gir like dramatiske utslag av små endringer i innbyggertall som dagens regionaltilskudd. Dette bidrar til mer langsiktighet i de distriktpolitiske overføringene over inntektssystemet, noe som vi ser på som en klar fordel.

Fordelingen av distriktilskuddet mellom de ulike sonene i Sørheim-utvalgets modell er basert på en skjønsmessig vekting mellom sonene, bl.a. ut fra et ønske om fremdeles å prioritere Nord-Norge spesielt innenfor det distriktpolitiske tilskuddet, og ønsket om å begrense omfordelingsvirkningene. Den finmaskede inndelingen (graderingen) av distriktilskuddet for kommuner i sone III med indeks i intervallet 35-46, baseres også på skjønsmessige vurderinger.³

¹ I tillegg til alle kommuner i sone IV innenfor skattegrensen foreslås det at kommuner innenfor sone III med en indeks lavere enn 35 tildeles fullt tilskudd

² Ved at det heller benyttes gjennomsnittsberegninger for skatteinntektene de siste tre årene og at det ikke settes noen absolutt øvre grense for en kommunes innbyggertall.

³ Selve lengden på intervallet må også oppfattes å være skjønsmessig fastsatt.

Vi mener utvalgets forslag har noen klare, uheldige omfordelingsvirkninger ved at mange typiske og små distriktskommuner kommer til dels vesentlig dårligere ut. Utvalgets flertall slår da også fast at små kommuner som mister regionaltilskudd, må vurderes særskilt i forbindelse med den helhetlige gjennomgangen av inntektssystemet, og eventuelt kompenseres gjennom skjønnstilskuddet.

Vi syns at innføring av et særskilt småkommune-tilskudd vil være en høyst aktuell "kompensasjonsmodell" – og tilrår sterkt at slik kompensasjon utløses som en del av det distriktpolitiske tilskuddet.

Generelt ser vi for oss at modellen utformes ved at alle kommuner (utenom de i Nord-Norge og de utenfor virkeområdet/sone I) som ikke får kompensert regionaltilskuddet helt eller delvis i form av det nye distriktstilskuddet, får utløst et *småkommune-tilskudd i tillegg*. Dette småkommune-tilskuddet oppfattes da å være en del av den totale rammen for distriktstilskuddet, men at det finansieres med friske midler ved selve innføringen (på linje med hva vi foreslår for vekstkommune-tilskuddet).

Foruten at kommunen ligger innenfor virkeområdet til de distriktpolitiske virke-midlene (sone IV, III eller II), ser vi for oss at småkommune-tilskuddet skal omfatte kommuner med gjennomsnittlig innbyggertall under 2.000 de siste tre årene og gjennomsnittlig skatteinntekt under 120 % av landsgjennomsnittet i samme periode. Vi ser ellers for oss at tilskuddet utmåles uavhengig av hvilken distriktsindeks den enkelte kommune måtte ha.

Neste side:

Telemarksforskning har utarbeid et modell som viser et supplement til Sørheimutvalgets innstilling. Modellen tar hensyn til mindre kommuner med mindre enn 2000 innbyggere og vil rette opp til dels uholdbare inntektstap for disse kommuner.

Modellen er enkel å implementere i Sørheim utvalgets inntektssystem.

Modell Telemarksforskning

Supplement til Sørheim utvalgets innstilling - småkommunetilskudd

		Per innb. (kroner)	Per kommune (1.000 kr)	Alternativ for småkommunene
Sone IV -	tiltakssonen	3 383	14 417	4*(2000-innbyggertall)
Sone IV -	Troms*	1 316	5 607	
Sone IV -	Nordland**	1 128	4 806	
Sone IV -	øvrige komm.	752	3 204	
Sone III	indeks ≤35	564	2 403	
	indeks 36-38	451	1 922	
	indeks 39-41	338	1 442	
	indeks 42-44	226	961	
	indeks 45-46	113	481	
	indeks ≥47	0	0	
Sone II		0	0	

*): Inkl. Trømsø i sone III

**): Inkl. Bodø i sone III

Modellen består egentlig av to modeller, der den enkelte kommune vil få tilskudd fra den modellen som gir best utslag.

Den første modellen er den som er foreslått av Sørheim-utvalget. Men for å ta hensyn til småkommunene foreslås en alternativ modell som gir tilskudd lik *fire ganger avviket fra innbyggertallet og opp til 2000*. Den gir altså høyere tilskudd jo lavere innbyggertallet er, men kun opp til 2000 innbyggere.

Modellen vil kun gi endringer i tilskuddet i forhold til Sørheimutvalgets forslag for de kommunene som får høyere tilskudd fra den alternative småkommunemodellen. Dette er gjort for å unngå at kommuner som har få innbyggere og samtidig kommer godt ut av Sørheim-modellen skal få altfor høy kompensasjon.

I tabellen nedenfor kan man se at tilskuddet i kolonne 9 er lik det største beløpet når man sammenligner kolonnene 5 og 8. Kommunene i sone IV vises nederst i tabellen.

Beregninger "småkommune kompensasjon" - (45 kom.) Sørheimutv. tilskudd delt på 2 med småkommunetillegg lik 4 ganger (2000 - innb.)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Innbyggertall 1.1.2005	Regional- tilskudd '06	Sone	Distrikts- indeks	Distrikts- politisk tilskudd Sørheim	Sats pr innb.	Sats pr komm.	Kompens- asjon småkommun- er	Distrikts- politisk tilskudd i Modell 4	Differanse mot Regional- tilskudd '06	Differanse mot Sørheim
0118 Aremark	1 425	4 911	3	42	1 283	226	961	2 300	2 300	-2 611	1 017
0121 Rømskog	667	4 911	3	44	1 112	226	961	5 332	5 332	421	4 220
0541 Etnedal	1 397	4 911	3	22	3 191	564	2 403	2 412	3 191	-1 720	0
0545 Vang	1 613	4 911	3	20	3 312	564	2 403	1 548	3 313	-1 598	0
0615 Flå	1 014	4 911	3	19	2 975	564	2 403	3 944	3 944	-967	969
0632 Rollag	1 441	4 911	3	41	1 929	338	1 442	2 236	2 236	-2 675	307
0827 Hjartdal	1 633	4 911	3	42	1 329	226	961	1 468	1 468	-3 443	139
0912 Vegårshei	1 854	4 911	3	45	690	113	481	584	691	-4 220	1
0935 Iveland	1 154	4 911	2	55	0	0	0	3 384	3 384	-1 527	3 384
0938 Bygland	1 327	4 911	3	25	3 151	564	2 403	2 692	3 151	-1 760	0
1027 Audnedal	1 575	4 911	3	47	0	0	0	1 700	1 700	-3 211	1 700
1034 Hægebostad	1 594	4 911	3	34	3 302	564	2 403	1 624	3 302	-1 609	0
1144 Kvitsøy	511	4 911	3	49	0	0	0	5 956	5 956	1 045	5 956
1145 Bokn	769	4 911	2	47	0	0	0	4 924	4 924	13	4 924
1234 Granvin	1 008	4 911	3	28	2 971	564	2 403	3 968	3 968	-943	997
1265 Fedje	661	4 911	3	34	2 776	564	2 403	5 356	5 356	445	2 580
1412 Solund	875	4 911	3	17	2 896	564	2 403	4 500	4 500	-411	1 604
1413 Hyllestad	1 526	4 911	3	9	3 263	564	2 403	1 896	3 264	-1 647	0
1418 Balestrand	1 431	4 911	3	17	3 210	564	2 403	2 276	3 210	-1 701	0
1444 Hornindal	1 197	4 911	3	28	3 078	564	2 403	3 212	3 212	-1 699	134
1524 Norddal	1 817	0	3	19	3 427	564	2 403	732	3 428	3 428	0
1526 Stordal	1 007	4 911	3	30	2 971	564	2 403	3 972	3 972	-939	1 001
1545 Midsund	1 939	4 911	3	26	3 496	564	2 403	244	3 497	-1 414	0
1546 Sandøy	1 274	4 911	3	34	3 121	564	2 403	2 904	3 122	-1 789	0
0434 Engerdal	1 499	4 911	4	19	4 331	752	3 204	2 004	4 331	-580	0
0436 Tolga	1 778	4 911	4	27	4 541	752	3 204	888	4 541	-370	0
0439 Folldal	1 717	4 911	4	16	4 495	752	3 204	1 132	4 495	-416	0
0830 Nissedal	1 408	4 911	4	25	4 262	752	3 204	2 368	4 263	-648	0
0831 Fyresdal	1 353	4 911	4	28	4 221	752	3 204	2 588	4 221	-690	0
0929 Åmli	1 801	4 911	4	17	4 558	752	3 204	796	4 558	-353	0
1151 Utsira	213	4 911	4	39	3 364	752	3 204	7 148	7 148	2 237	3 784
1227 Jondal	1 078	4 911	4	21	4 014	752	3 204	3 688	4 015	-896	0
1571 Halså	1 697	4 911	4	11	4 480	752	3 204	1 212	4 480	-431	0
1613 Snillfjord	1 026	4 911	4	21	3 975	752	3 204	3 896	3 976	-935	0
1622 Agdenes	1 799	4 911	4	30	4 556	752	3 204	804	4 557	-354	0
1632 Roan	1 074	4 911	4	13	4 011	752	3 204	3 704	4 012	-899	0
1633 Osen	1 052	4 911	4	11	3 995	752	3 204	3 792	3 995	-916	0
1723 Mosvik	888	4 911	4	23	3 871	752	3 204	4 448	4 448	-463	577
1725 Namdalseid	1 781	4 911	4	24	4 543	752	3 204	876	4 543	-368	0
1738 Lierne	1 509	4 911	4	19	4 338	752	3 204	1 964	4 339	-572	0
1739 Røyrvik	542	0	4	12	3 611	752	3 204	5 832	5 832	5 832	2 221
1743 Høylandet	1 247	4 911	4	20	4 141	752	3 204	3 012	4 142	-769	0
1748 Fosnes	717	4 911	4	12	3 743	752	3 204	5 132	5 132	221	1 389
1749 Flatanger	1 205	4 911	4	8	4 110	752	3 204	3 180	4 110	-801	0
1755 Leka	609	4 911	4	5	3 662	752	3 204	5 564	5 564	653	1 902
Sum		211 173			140 305				179 121	-32 052	38 816